

Die onthulling van militêre weduwees se worsteling in Afrika

Fisayo Ajala en Lindy Heinecken*

Weermagte in Afrika is toenemend in uiteenlopende operasies binne hulle eie grense en regoor die vasteland betrokke. Nigerië staan voortdurende sekerheidsuitdagings in die noordwestelike en noordoostelike streke in die gesig. [Suid-Afrika](#) was deel van die vredesmagte in die ooste van die Demokratiese Republiek van die Kongo (DRK), terwyl Rwanda ook in die DRK-konflik betrokke is.

Hierdie ingrypings het vir die gewapende magte van hierdie nasies tot aansienlike menslike verliese gelei. Suid-Afrika het die lyke van [14 soldate](#) uit hulle DRK-missie repatrieer en verslae dui daarop dat 'n kommerwekkende aantal [Rwandese soldate](#) hulle lewens in die DRK verloor het. Die Nigeriese weermag het ook swaar verliese in die uitgerekte stryd teen die Islamitiese groep Boko Haram en ander gewapende groepe in die noordelike streek van die land gely.

Die soldate se sterfgevalle is 'n onteenseglike opoffering wat 'n onvermydelike aspek van oorlog en militêre diens in die breër sin verteenwoordig. Maar die impak van dié skielike, traumatiese en gewelddadige sterftes vir die gesinne wat agterbly, maak hierdie verlies nutteloos. Ter herdenking van Afrikadag op 25 Mei besin ons oor die uitdagings wat oorlogsweduwees wat in weermaggemeenskappe agtergelaat word, in die gesig staan. Ons verduidelik ook hoe hierdie ondervindings die persepsie skep dat die weermag nie omgee nie. Ons bepleit aan die hand van die voorbeeld van [Nigeriese militêre weduwees](#) in die oorlog teen Boko Haram beter behandeling van die militêre weduwees en gesinne wat agtergelaat word in die nadraai van gevegsoperasies en ander gewapende konflikte.

[Weduweenskap](#) is 'n sosiale status wat deur gewapende gevegte, siektes en ander natuurlike en onnatuurlike oorsake veroorsaak word. Talle konflikte in Afrika het tot 'n beduidende toename in die aantal weduwees weens oorlog, veral militêre weduwees, gelei. Militêre weduwees is in 'n moeilike situasie vasgevang – dit is 'n dubbele las om die weduwee van 'n staatsoldaat te wees, veral in die konteks van gewapende konflikte in Afrika. Hierdie vroue staan nie net die sosio-kulturele werklikhede van weduweenskap in Afrika in die gesig nie, maar ondervind ook 'n verlies van ekonomiese- en sosiale kapitaal en moet 'n reeks identiteitsverwante verliese konfronteer. Dit sluit hulle status as militêre weduwees, die aftakeling van hulle militêre gesinslewe, die verlies aan militêre behuising en die verbreking van sosiale bande in. Hierdie uiteenlopende verliese, tesame met die omstandighede waarin hulle eggenoot gesterf het, maak hulle ondervinding uiters uitdagend.

Weermagte verskaf gewoonlik vergoeding en sterftevoordele aan soldate se gesinne wanneer hulle in 'n skermutseling sterf. Hierdie vergoeding simboliseer die hoogste opoffering van militêre sterftes. Talle militêre weduwees ondervind egter probleme om toegang tot hierdie

vergoeding en sterftevoordele van hulle oorlede mans te kry. Militêre weduwees van ander Afrika-weermagte soos die [Keniaanse weermag](#) en die [gewapende magte](#) van die DRK moes 'n pad van talle besluite volg wat uitgebreide administratiewe werk ten opsigte van vergoeding en sterftevoordele behels het. Dit sluit dikwels die hantering van verskeie burokratiese stelsels binne hierdie lande se weermagte in.

Boonop is hulle ook in voortgesette geskille met die owerhede oor hulle huwelikstatus binne die weermag betrokke. Militêre weduwees van die DRK eis die betaling van die voordele waarop hulle oorlede mans geregtig was. Die militêre owerheid in die land beweer egter dat verskeie van die weduwees wat sukkel om toegang tot hulle mans se sterftevoordele te kry, nie wettiglik met die afgestorwe soldate getroud was nie.

Weduwees van Keniaanse soldate loop boonop die risiko om hulle pensioen te verloor wanneer hulle weer trou of saam met 'n ander man woon. Nigeriese militêre weduwees van die Boko Haram-konflik het soortgelyke uitdagings beleef nadat hulle mans gesterf het. Die Boko Haram-konflik, wat reeds sedert 2009 duur, het al die lewens van duisende soldate geëis. Talle militêre weduwees en gesinne het gesukkel om toegang tot hulle oorlede mans se sterftevoordele te verkry weens die probleme wat deur burokratiese bottelnekke veroorsaak word. Talle weduwees moet die administratiewe rompslomp sonder enige duidelike riglyne oor die sterftevoordele se administrasieproses op hulle eie bestuur.

Dit vererger hulle situasie verder en maak hulle meer kwesbaar en arm. Die vertragings en probleme om toegang tot hulle mans se sterftevoordele te verkry, wat deur 'n wanfunksionele burokrasie en uitermatige amptelike rompslomp vererger word, beïnvloed hulle verskeie aspekte van hulle lewe as militêre weduwee, asook hulle lewensbestaan, aangesien hulle nie daarsonder 'n nuwe lewe weg van die militêre verblyf af kan begin nie.

Hoewel militêre organisasies nie inherent ontwerp is om as 'n versorgingsinstelling soos 'n welsynstehuis te funksioneer nie, toon hulle tog eienskappe van omgee deur welsynsvoordele en formele ondersteuning aan militêre gesinne te bied. Aangesien hierdie sorg egter tipies deur die weermag se bevelsketting en burokratiese kanale gelewer word, kan dit die ondersteuning wat veronderstel is om 'n gevoel van omgee, verantwoordelikheid en erkenning van die soldaat se hoogste prys te bied, onpersoonlik laat oorkom. Dié situasie is veral in die Nigeriese weermag duidelik en het tot die siening van sommige Nigeriese militêre weduwees bygedra dat die instelling net nie omgee nie. Hierdie gevolgtrekking kan ook uit ander gevalle van militêre weduweenskap in Afrika gemaak word.

Voorbeelde uit Kenia en die DRK illustreer dat militêre weduwees baie min of feitlik geen erkenning of ondersteuning van hierdie weermagte kry nie. Dié gebrek aan erkenning dui op 'n dieper uitdaging vir weermagte in hierdie Afrikalande, met negatiewe gevolge vir

weermaggesinne wat weens hierdie tekortkominge dalk minder ondersteunend en minder gewillig sal wees om hulle land te dien. Boonop kan die manier waarop militêre weduwees gesien word, aanklank vind in samelewings wat deur konflik geraak word, aangesien hulle ervarings gekoppel is aan die staat se vermoë om legitimiteit vir [gemarginaliseerde en geviktimiseerde groepe](#) te herstel.

Ons doen hierdie Afrikadag 'n beroep op weermagte om aandag aan hulle gevalle soldate se weduwees en weeskinders te gee. Hierdie weduwees herinner ons nie net aan die inherente risiko's van dood in militêre diens nie, maar simboliseer ook die opofferings van soldate, wat hulle lewens vir hulle lande neergelê het. Die versorging van militêre weduwees dra 'n boodskap van eer, dankbaarheid en nasionale solidariteit oor, wat die belangrikheid van die opofferings van dienende lede en hulle gesinne beklemtoon. Benewens die versorging van oorlogsweduwees en hulle gesinne, moet weermagte ook na blywende vrede regoor die vasteland strewe.

***Dr Fisayo Ajala en prof Lindy Heineken is verbonde aan die Departement Sosiologie en Sosiale Antropologie aan die Universiteit Stellenbosch. Hierdie artikel is op hulle onlangse studie, 'The Military As a Non-Caring Institution: A Case Study of Nigerian Military Widows of the Boko Haram Conflict', gegrond wat in *Armed Forces & Society* Verskyn het.**